

Hodowla lasu w kształtowaniu ekosystemów leśnych

Jan Łukaszewicz, Wojciech Gil, Tadeusz Zachara¹, Wojciech Kowalkowski²

¹Instytut Badawczy Leśnictwa, Zakład Hodowli Lasu i Genetyki Drzew Leśnych, Sękocin Stary
{J.Lukaszewicz, W.Gil, T.Zachara}@ibles.waw.pl

²Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wydział Leśny i Technologii Drewna, Katedra Hodowli Lasu
wojciech.kowalkowski@up.poznan.pl

Wiele dokumentów międzynarodowych dotyczących lasów stosuje ich podział na dwie kategorie: „lasy naturalne” i „plantacje leśne”. W podział ten trudno wpisać znaczącą część lasów europejskich, zagospodarowanych zgodnie z regułami hodowli lasu, dostosowanymi do siedliska i respektującymi prawa rozwoju zespołów drzewiastych. Hodowla lasu zgodnie z metodami wypracowanymi w ciągu ostatnich dwóch stuleci nie eliminuje naturalnych procesów zachodzących w lesie, ale wplata je w proces odnawiania i pielęgnowania, w sposób umożliwiający pozyskiwanie drewna i innych surowców bez szkody dla trwałości ekosystemu leśnego. W tym sensie hodowlę lasu można określić jako „ekologię stosowaną”, pozwalającą gospodarzowi na użytkowanie lasu w odróżnieniu od eksploatacji, jaka miała miejsce przed nadejściem epoki przemysłowej.

Współczesna hodowla lasu napotyka na swej drodze różne wyzwania. Jednym z nich są realia ekonomiczne, skutkujące wzrostem kosztów odnowienia i pielęgnowania, co wymusza ich mechanizację, a w konsekwencji uproszczenie niektórych procesów, takich jak pomijanie etapu wyznaczania drzew dorodnych, wydłużanie okresów między zabiegami i wzrost ich nasilenia. Może to utrudniać spełnianie przez las zarówno funkcji produkcyjnych jak też ekologicznych i społecznych. Niedostateczne realizowanie zabiegów hodowlanych skutkuje wzrostem ilości zadań związanych z ochroną lasu i usuwaniem pojawiających się kłesk.

Dużym wyzwaniem dla hodowców lasu jest również występowanie masowych uszkodzeń powodowanych przez czynniki abiotyczne (wiatr, śnieg, susze, powodzie) i biotyczne (epifitozy i gradacje owadów). Odbudowa zaburzonych ekosystemów wymaga czasu, zgodnie z prawami sukcesji zbiorowisk roślinnych na otwartych przestrzeniach, czyli dawania pierwszeństwa gatunkom światłożądnym we wczesnych fazach rozwojowych.

Wszystkie te zadania realizowane są współcześnie przy „otwartej kurtynie”, co wymaga intensywnej komunikacji społecznej, a zwłaszcza aktywnej edukacji w zakresie podstaw gospodarki leśnej.